శ్రీ స్వామివార్ల శుభాశీస్సులతో...

జ్యోతిస్సంశ్లేషణం

శ్రీ శ్రీ శ్రీ సువర్చలా సహిత ఆంజనేయ స్వామి వార్లు
ఉయ్యూరు - 521165 కృష్ణాజిల్లా

శ్రీ సువర్చలాధిష్ఠిత వామభాగం - నిరస్త కందర్ప సురూపదర్పణం
భానుప్రభం - రాఘవ కార్యదక్షం - అక్షత్వులేశం శ్రీ హనూమంత మీడే

శాశ్వత ధర్మకర్త: గబ్బిట దుర్గా ప్రసాద్

గబ్బిట మృత్యుంజయ శాస్త్రి

జ్యోతిస్సంశ్లేషణం

సంపాదకులు : గబ్బిట దుర్గాప్రసాద్

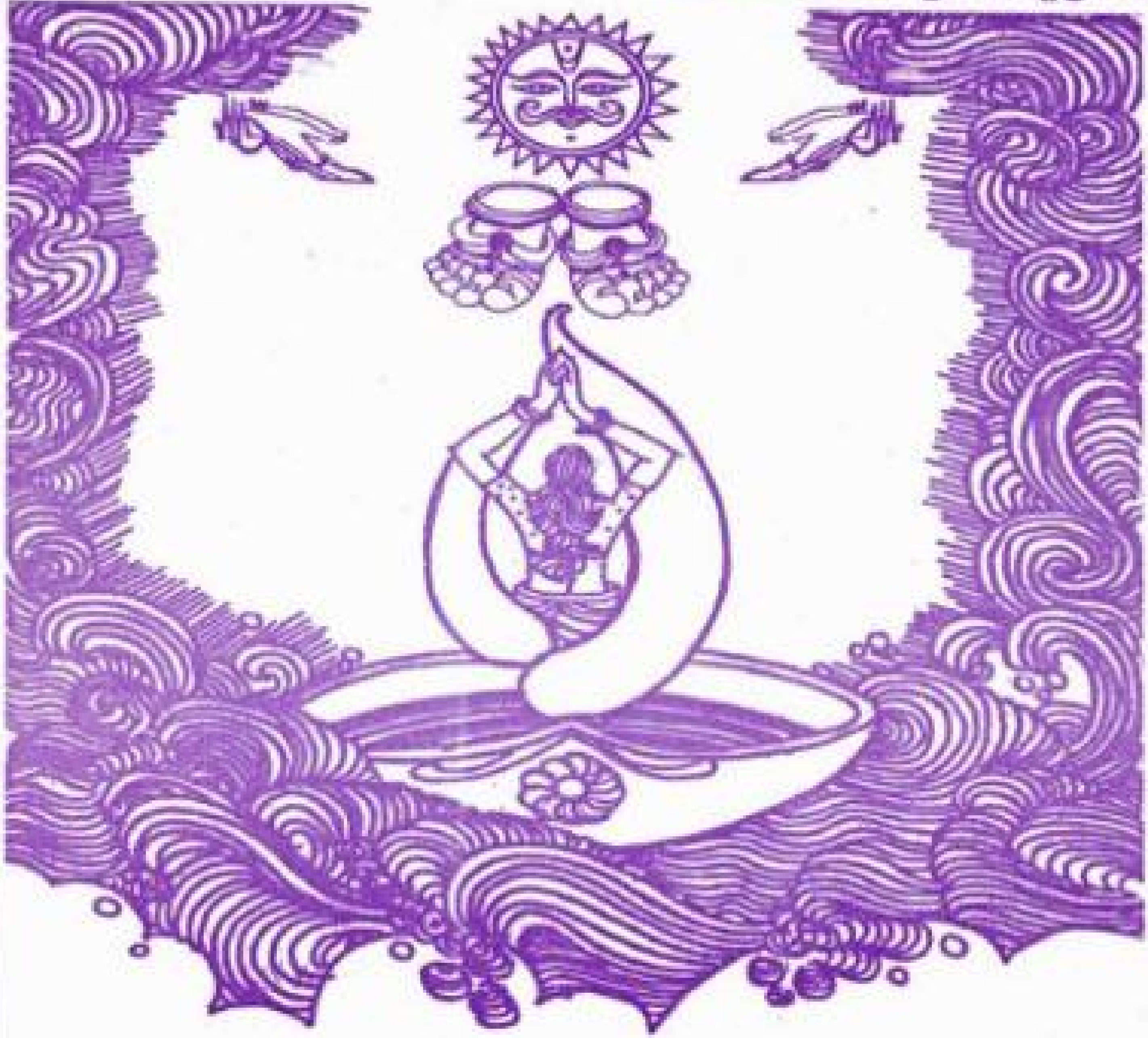

కీ॥ శే॥ విద్వాన్

గబ్బిట మృత్యుంజయశాస్త్రి

జ్యోతిస్సంశ్లేషణం

రచన : కీ. శే. విద్వాన్ గబ్బిట మృత్యుంజయ శాస్త్రి

కీ॥శే॥ విద్వాన్ గబ్బిట మృత్యుంజయశాస్త్రి   కీ॥శే॥ శ్రీమతి భవానమ్మ

సంపాదకులు :

శ్రీ గబ్బిట దుర్గాప్రసాద్

ప్రచురణ :

సరసభారతి

సాహిత్య సాంస్కృతిక సంస్థ, ఉయ్యూరు

కృష్ణాజిల్లా.

Jyothi Ssamsleshanam

జ్యోతి స్సంశ్లేషణం

రచన : కీ.శే. విద్వాన్ గబ్బిట మృత్యుంజయ శాస్త్రి

ముఖచిత్రం : టి.వి.ఎస్.జి. శాస్త్రి (ఆనంద్)

ప్రచురణ : సరసభారతి

సాహిత్య సాంస్కృతిక సంస్థ, ఉయ్యూరు

ప్రతులకు : గబ్బిట దుర్గా ప్రసాద్,

అధ్యక్షులు, సరసభారతి

ఇ.నెం. 2 - 405, శివాలయం వీధి

ఉయ్యూరు - 521165

కృష్ణాజిల్లా.

ఫోన్ నెం. : 08676 - 232797

సెల్ నెం. : 9989066375

ఇ-మెయిల్ : sarasabharathi.vuyyuru@gmail.com
gabbita.prasad@gmail.com

మార్చి : 2010

ధర : అమూల్యం

డి.టి.పి : వంశీ కంప్యూటర్స్, ఉయ్యూరు,

సెల్ నెం. 9248768889

ముద్రణ : శ్రీ రామా గ్రాఫిక్స్, గాయత్రీ గురుకులము, ఉయ్యూరు.

విషయసూచిక

...ం	పేజీ నెం.
...వేదన	1
...మృత్యుంజయం	4
...డికోలు	6
...జ్యోతి స్వంశ్లేషణం	7
...ర్శజ్యోతి	12
...రంకుశోపాఖ్యానము	15
...ధ్యాత్మికజ్యోతి - శ్రీ ఆదిశంకరాచార్య	21

నివేదన

మా తంద్రిగారు గట్టిట మృత్యుంజయ శాస్త్రిగారు వికారి సంవత్సరము (1900 సం ॥) లో కృష్ణాజిల్లా, ఉయ్యూరులో నాగమ్మ, దుర్గాపతి శాస్త్రి దంపతులకు జన్మించా... మాది వైదిక తెలగాణ్య శాఖ, గౌతమస గోత్రం. మా తాతగారిది ఏలూరు దగ్గర రామారావుగూ... అగ్రహారం. బాగా స్థితిపరులైన అగ్రహారీకులు. చిన్నతనములోనే తంద్రిని కోల్పోయారు. ఆస్థి కు... తగ్గిపోయింది. మా నాయినమ్మ నాగమ్మగారి తంద్రి గుండు లక్ష్మీనరసింహావధానులు గారు ఉయ... నివాసి. అందుకని భర్త మరణంతో తంద్రి వద్దకు ఉయ్యూరు చేరింది. దౌహిత్రుడైన మా నాన్నగా... ఆయన పొలము, ఇల్లు, స్థలము రాసి అల్లారు ముద్దుగా పెంచారు. ఒక్కడే
చాలా గారాబంగా నాన్న పెరిగారు. చిన్నప్పటి నుంచే సంగీతం, నాటకం, సాహిత్యాలలో పరిచ... బాగా ఉండేది. ఇప్పుడు మేమనుభవిస్తున్న ఆస్థి, నాన్నగారికి దౌహిత్రునిగా, నా మామ్మ నాగమ్మ... ద్వారా వచ్చినదే. మా అమ్మగారు భవానమ్మగారు గుండువారి ఆడపడుచు. మా ఇంటి ప్రక్కనే య... ఆమె 12వ యేటనే, నాన్నగారిని వలచి, వరించి, పెద్దల అనుమతితో వివాహం చేసుకొన్నది. మాతామహులు దుర్గమ్మ, సింగిరి శాస్త్రి.

మా తంద్రిగారు విద్వాన్ పరీక్షవ్రాసి ఉత్తీర్ణులయారు. గురువుల వద్ద వేద, వేదాంతా... కావ్యాలను అభ్యసించి, తెలుగు, సంస్కృతాలలో గొప్ప ప్రావీణ్యం సంపాదించారు. కవిత్వం అబ్బి... ఉయ్యూరు సి.బి.యం. స్కూలులో తెలుగు పండితులుగా కొంత కాలము పనిచేశారు. ఆ తరు... అనంతపురం జిల్లా హిందూపూర్‌లోని ఇ.సి.యం హైస్కూలులో గ్రేడ్ - 1 తెలుగు పండితులుగా ... 22 సంవత్సరాలు అక్కడే పనిచేశారు. మా బాల్యంలో కొంత భాగము అక్కడే గడిచింది. మ... రేషన్ కాలంలోనూ, పేద విద్యార్థులకు వారాలుయిచ్చి, విద్యకు ప్రోత్సహించారు. ఉచితంగా ఇ... వద్ద తెలుగు బోధించేవారు. రాయలసీమ ప్రాంత కవిపండితులతో ప్రత్యక్ష పరిచయముం... ఇక్కడి నుండి ఉపన్యాసాలకై అక్కడకి వచ్చిన కవి పండితులకు, మా యింటనే వసతి, భో... సౌకర్యం, అలా ఆతిధ్యం పొందిన వారిలో విశ్వనాథ సత్యనారాయణ, జొన్నలగడ్డ సత్యనారా... మూర్తి, జటావల్లభుల పురుషోత్తంగార్లు వున్నారని మా అమ్మ చెప్పేది. నాన్నగారికి నాట... సంగీత కచేరి బాగా ఇష్టం. ఎంత దూరమైన వెళ్ళి చూసి వచ్చేవారట. బ్యాడ్‌మింటన్ ఆడేవా... ప్రసిద్ధ హరికధకులు పిల్లలమర్రి రామదాసుగారి హరికధలు నెలల తరబడి హిందూపూర్‌లో జ... నాన్నగారి ప్రోత్సహమే అందుకు కారణం. అక్కడి వైశ్యులు వదాన్యులు - వితరణ శీలురు ... పండితులకు ఘన సత్కారం చేసేవారు. వీటన్నిటి వెనుక నాన్నగారి చేయూత వుండేది. తరువా...

ంకట రత్నంగారు కృష్ణాజిల్లా బోర్డు ప్రెసిడెంటు గా వుండగా, హిందూపురం సర్వీసుతో
ని జిల్లా మార్పు ప్రాతిపదిక మీద జగ్గయ్యపేట హైస్కూలుకు తీసుకొనివచ్చారు. అ
వుయ్యూరు ఉన్నత పాఠశాలకు బదిలీ అయి 1954లో పదవీ విరమణ చేశారు.
కాంగ్రెస్ అంటే నాన్నగారికి అభిమానం. గాంధీజీ ఆంధ్రప్రదేశ్ పర్యటనకు వచ్చినప్పుడు
లో మహాత్మునికి స్వాగతం చెప్పిన వారిలో, ఏర్పాట్లు చేసిన వారిలో నాన్నగారి పాత్ర
డాలి అంజనేయులుగారు గ్రంథస్థం చేశారు. స్వాతంత్ర్యోద్యమంలో పాల్గొన్న దేశభక్తుల
గారు అని చెప్పుకోవటం మాకు గర్వకారణం. ఖద్దరు ధరించేవారు. రాట్నం ఉండేది.
వారు. పంచ, లాల్చి, విభూతి, పిలక, ఖండువా తో అపర పరమేశ్వరులుగా ఉండేవారు.
లో పనిచేసినప్పుడు విశ్వనాథను ఆహ్వానించి రామాయణ కల్పవృక్షం పై
లనిప్పించారు. ఎందరో కవులు, తమ కవిత్వాన్ని నాన్నగారికి చూపించి మెలుకువలు
రు. సంగ్రహ రామాయణాన్ని వ్రాసిన సూరి సుబ్బయ్య, 'తపతి' పద్యకావ్యం వ్రాసిన
ి వీరభద్రరావు గారు, మహంకాళి సుబ్బరామయ్య గారు నాకు జ్ఞాపకం. తాత్కాలిక
పై ఉంగుటూరు హైస్కూలులో రెండు సంవత్సరాలు చేశారు. శ్రీ పుచ్చా శివయ్యగారు,
ుమంతరావుగారు స్థాపించిన సరస్వతి ట్యుటోరియల్ కాలేజీలో ఐదు సంవత్సరాలు
ండితునిగా పనిచేశారు. ఎక్కడ పనిచేసినా నాన్నగారు అత్యద్భుతంగా పాఠాలు చెప్తారని
జిల్లాలో అంతటి పండితుడు లేడని చెప్పుకోవటం నేను విన్నాను. సంస్కృత మంత్రాలకు
మైన అర్థం చెప్పటంలో నాన్నగారి ప్రతిభ చాలా ప్రసిద్ధం. మాకు వేసవి సెలవల్లో
రచించిన మేఘ సందేశం, కుమార సంభవం చెప్పేవారు. సంత వేయించి
వారు. ఉభయ సంధ్యల్లో సంధ్యావందనం చేసేవారు. నిత్యం రామ కోటి వ్రాసి భగవద్గీతక
రు. వేదసభలకు వచ్చే వేద పండితులను వారి విద్వత్తును బట్టి సత్కరించేవారు.
ి నాట్యాచార్యులను సత్కరించేవారు.
ఉయ్యూరు పాలిటెక్నిక్ విద్యార్థులకు వారాలిచ్చి ప్రోత్సహించారు. పేద విద్యార్థులైన
శ్రీరాములు, కోట లక్ష్మీనరసింహశాస్త్రి, వంగవీటి కాళీ వరప్రసాద్ మా యింట్లోనే వుండే
మా అమ్మ అన్నపూర్ణ లాగా అతిథి మర్యాదలు చేసేది. సహధర్మచారిణిగా చక్కని
అందించింది. మా అమ్మ సంతానం 14 మంది. చివరికి 4గురు మిగిలాం. నేను,
కృష్ణమోహన్, ఇద్దరు అక్కయ్యలు లోపాముద్ర, దుర్గాంబ. పెద్దక్క ఏడాది క్రితం
ంది. మా నాన్నగారు వ్రాసిన "త్యాగధనులు" అన్న పుస్తకం ఉపవాచకంగా

హైస్కూళ్ళల్లో బోధించేవారు. త్యాగధీరుల జీవితాలను ప్రబోధాత్మకంగా వ్రాసి
పేరు వచ్చింది. సాహితీ ప్రసంగాలు నాన్నగారికిష్టం. స్వంత లైబ్రరి వుండేది. అ
జాగ్రత్తగా బధ్రపరిచాము. ఆయన వ్రాసినవి కొన్ని రచనలు మాకు లభించా
పునర్ముద్రించి అందజేయాలని సంకల్పం.

మా నాయనమ్మగారి తండ్రిగారు ఉయ్యూరులోని రావిచెట్టు బ
సువర్చలాంజనేయస్వామిని ప్రతిష్ఠించారు. ఆయన తరువాత నాన్నగారు, ఆ త
వంశ పారంపర్య ధర్మకర్తలుగా వుండి, ఆలయ అభివృద్ధికి కృషి చేశాము. మ
లక్ష్మీనరసింహ శర్మ రైల్వే స్టేషన్ మాస్టరుగా పనిచేస్తూ 1958లో హఠాత్తుగా
మా కుటుంబానికి తీవ్ర వేదన మిగిల్చారు. ఆయన భార్య కమలమ్మ. కుమ
కుమారుడు రామనాథ్ బాబు లను నాన్నగారే పెంచి పెద్ద చేశారు. 1961 నవ
నాన్నగారు కార్తీక మాసం శుద్ధ ఏకాదశి నాడు స్వర్గస్థులైనారు. వృద్ధురాలై
అప్పటికి జీవించే వుంది. ఆమె 1967లో నా చేతుల్లో చనిపోయింది. మా
1982లో మరణించారు.

నాన్నగారిచ్చిన సంస్కారం, నేను నేర్చిన విద్య వలన తెలుగులో ఎం
చిన్నప్పటి నుండి తెలుగు పై మహా మక్కువ. దీనికి కారణం ఆనాటి తెలుగు ఉప
వంగలదత్తు గారి సాహచర్యం సాహిత్యంలో కొత్త లోకాలను చూపింది
కళాసమితిని స్థాపించాం. బాలభారతి నిర్వహించాం. ఉయ్యూరు హైస్కూల
ఉపాధ్యాయునిగా పనిచేస్తూ, సైన్సు రూంలో ఎన్నో సాహిత్య కార్యక్రమాలు ని
స్వర్గీయ టి. ఎల్. కాంతారావు నాకు తోడ్పాటుగా వుండేవారు. కవి స
నిర్వహించాము. వేమన త్రిశత జయంతి జరిపి డా. జి.వి. కృష్ణారావు గారితో
యిప్పించి, సత్కరించాము.

స్వర్గీయ లంకా బసవాచారిగారు 1987లో స్థాపించిన 'సాహితీ
వ్యవస్థాపక సభ్యునిగా, కన్వీనర్‌గా ఎన్నో వైవిధ్య భరిత సాహితీ కార్యక్రమాలు ని
ఇదంతా మా నాన్నగారి ఆశీస్సులే అని నమ్ముతున్నాను. కృష్ణాజిల్లా రచయి
కార్యవర్గ సభ్యునిగా సాహితీ సేవ చేస్తున్నాను. సరసభారతి సాహిత్య సాంస్
పత్రిక నడిపాను. ఇప్పుడు అదే పేరుతో సరసభారతి సాహిత్య సాంస్కృతిక సంస్
చేశాము. మా తల్లి తండ్రుల స్మారక పురస్కారాలను కవి పండితులకు, ప్రతిభ గల
ప్రతి సంవత్సరం అందజేస్తున్నాను. ఇది మా నాన్నగారి 110వ జయంతి సంవ

...యినా, ఆయన రచనలను యీ తరానికి అందించాలన్నదే యీ ప్రయత్నం. నా భార్య ప్రభావతి, కుమారులు శాస్త్రి, శర్మ, మూర్తి, రమణ, అమ్మాయి విజయలక్ష్మి ...వారు చక్కని సహకారాన్ని అందిస్తూ సాహిత్య సేవకు తోడ్పడుతున్నారు.

"జ్యోతిస్సంశ్లేషణం" అనే ఈ పుస్తకంలో 'వేడికోలు' (విన్నపం) పద్యాలు స్వాతంత్ర్యము ...లో వ్రాసిన త్యాగధనులను కీర్తిస్తూ కర్తవ్య బోధ చేసే రసభరిత పద్యాలు. రెండవది ...శ్లేషణం'. "యథా" ప్రజ్వలితో గ్నే ర్విస్ఫులింగా అను శృతికి సుబోధ అనువాద ..."అర్కజ్యోతి" అనే శీర్షికలో మాధవ విద్యారణ్యుల మహనీయతను ఆవిష్కరించారు. ...ద్ర కవి రచించిన నిరంకుశోపాఖ్యానము పై లోతైన విమర్శ నాన్నగారి కవిత్వాన్ని ...టవాన్ని నిరూపించేవి. ఇంతకాలానికి యీ పని చేస్తున్నందుకు సిగ్గుగా వున్నా ...వెలుగులోకి తెస్తున్నానన్న సంతృప్తి వుంది. సహృదయులు సమాదరిస్తారని, నిండు ...అభినందిస్తారని, ఆశీర్వదిస్తారని భావిస్తూ, వినమ్రంగా అంజలిస్తున్నాను. ఈ పుస్తకానికి ...ృత్యుంజయం' వ్రాసిన మిత్రులు శ్రీ కూచిభొట్ల శ్రీరామ చంద్రమూర్తిగారికి కృతజ్ఞతలు. ...మా మాతా పితరులకు సభక్తికంగా అంకితం ఇస్తున్నాను.

గబ్బట దుర్గాప్రసాద్, అధ్యక్షులు, సరసభారతి ఉయ్యూరు

మృత్యుంజయం

...స్వర్గీయ విద్వాన్ గబ్బట మృత్యుంజయ శాస్త్రి గారి "జ్యోతి స్సంశ్లేషణం" చదివిన తర్వాత ...త్వాన్ని గుర్చి వివరించడానికి నేను సరివాడను కాదు అనిపించింది. సాహస ప్రయత్నానికి ...

...దేశ స్వాతంత్ర్య సాధనలో శాస్త్రి గారు తమ వంతు కృషి చేసి భారత మాత ఋణం ...'వేడికోలు' శీర్షిక ద్వారా జాతి జాగృత పద్య రత్నాలతో హృదయ స్పందన కలిగించారు. ...తి ప్రమాణంగా బ్రహ్మండ స్వరూప దివ్య జ్యోతిని అనుభవంతోనే అందరూ పొందాలి. ...కర్తవ్యం. ఈ లోకం మోహ పూరితం. భ్రమలు భ్రాంతులు భయ కంపితులను చేస్తాయి. ...రంజ్యోతిలో విలీనం అవ్వాలి. అదే ఆనంద మహానుభవం. జ్ఞాన చక్షువుతో జ్యోతి దర్శనం, ...లో విలీనం శ్రుతి ప్రమాణం అని వీరి అభిమతం. శ్రుతి సారాన్ని అద్భుతమైన పద్యాలలో ...సంధాయకంగా వ్రాసి సహృదయులను ఆహ్లాద పరచారు. శ్రుతి సారం ఈ 'జ్యోతి ...' లో ప్రతి ఫలించింది.

శ్రీ మాధవ విద్యారణ్య స్వామి తురీయాశ్రమ స్వీకారము, వైదుష్యము, భక్తితత్పరత... సేవ, ధీశక్తి, వైదికాధిపత్యము లను లోతుగా శాస్త్రి గారు అధ్యయనం చేశారు. విద్యారణ్యు... సగుణో పాసనలను అద్భుతంగా వివరించారు. మాధవాచార్యుల జీవితాన్ని క్లుప్తంగా విశేష... మాత్రమే వివరిస్తూ వృర్థాక్షరములు లేకుండా చారిత్రక పిపాసులకు 'అర్క జ్యోతి' శీర్షికలో... అందించారు.

శృంగార రస ప్రధానమైన "నిరంకుశోపాఖ్యానము" గురించి, కావ్య కర్త రు... గురించి, కవితా రీతులను గూర్చి అతి ముఖ్యమైన విషయాలను చర్చించి క్లుప్తత పాటి... సామాన్యంగా ప్రయోగించే "వేశ్య మాత" పదానికి "లంజె తల్లి" అని తెలుగు చేసి స... చూపారు. తెనాలి రామకృష్ణ కవి నిగమ శర్మకు, రుద్ర కవి నిరంకుశునకు సామ్యాలను, ... పరిశీలనాత్మకంగా తెలిపారు. పాండురంగ క్షేత్ర విశిష్టత రామలింగ కవి తెలిపితే, కర్మ సిద్ధా... రుద్ర కవి చెప్పినట్లు నిరూపించారు. శాస్త్రి గారి చక్కని చిక్కని గ్రాంథిక కవి, రచయిత... సామాజిక స్పృహ ఉన్న పండితులు, విమర్శకులు. వీరికి అల వోకగా పద్యం నడుస్తుంది. క్లు... గారి సొంతం. అలంకారాది శాస్త్రజ్ఞులు. గంభీర పద ప్రయోగి. సంస్కృతాంధ్ర భాషా పారం... భాషా శాస్త్రజ్ఞులు. చారిత్రక పరిణామాంశాలందు కూడా పరిపూర్ణులు. బ్రాహ్మణులు కాలాం... వైదిక నియోగులుగా విభాగమొంది నట్లు గుర్తు చేశారు. శాస్త్రి గారి బహు గ్రంధ పఠనం, వి... విషయ సిద్ధాంతీకరణం చూస్తే ఆశ్చర్యం కలుగుతుంది. వారి విద్వత్తుకు జోహార్లు. నిజంగా ... "మృత్యుంజయులే".

--- కూచిభొట్ల శ్రీరామ చంద్రమూర్తి, భాషా ప్ర...

❀ ❀ ❀

"శ్రీ నీహార ధరాధరాగ్ర జనితాద్రి స్వర్ణ సింహాసనా
సీనుండర్ధ సతీశుడై దమరునంజెన్నారు సృష్ట్యాది మ
ధ్యానంబుంబలె దుష్ట భీకరమునై భక్త ప్రమోద ప్రదం
బై నిత్యాద్భుతమైన మా సురుచిరార్యాంధ్రోక్తి గీర్తించెదన్."

- కవి సమ్రాట్ : విశ్వనాథ సత్యనారా...

తెలుగులో మాట్లాడటం మన జన్మ హక్కు

వేడికోలు 20.08.1950

అదె। స్వాతంత్ర్య విభావసుందు దితుడై, అజ్ఞాన దాస్యాల
పదలంబొందిన మానవాళి మనుపంక్తాపించు చున్నాడహో
నిదురలే మేల్కని భక్తియుక్తమతులై నిక్కంపు స్వాతంత్ర్యసం
పదలో లింగొనుడీ। యిదే నవమహా పర్వంబు భావింపుడీ.

మనుజుండొక్కడు బీజమున్నిపుణతన్ మాన్యంబునం జల్లి, చ
య్యన దోయంబుల బ్రోదిసేసి, తగధాన్యంబందునో, లేదొమో
హనదాసుండు సుపర్ణునట్లు పరదాస్యంబోధి నిర్మగ్నయౌ
జననిన్ హర్ష పరీతజేసి। నదెకా సాఫల్యమౌజన్మకున్.

'నవభారతస్రష్ట' దివ్యనామముగన్న
'గాంధిజీ' యుపదేష్టకత వహింప
ఖండాంతరఖ్యాతి గాంచిన 'జవహరు'
చతుర సారథ్యంబు సలుపుచుండ
అపరయుగంధరుడు "లాజాదు, రాజేంద్ర
రాజాజి వల్లభుల్ రక్షకులుగ"
పటు దేశభక్తులౌ "పట్టాభి రంగాంధ్ర
కేసరి" ప్రముఖులు కెలనసుండ
ఆర్థికతత్వ శాస్త్రాది నిష్ణాత 'జా
న్మత్తాయి, కృష్ణులు' మమతనదవ
ప్రఖ్యాత చరితులు 'బలదేవ, కృప్లాని
మున్షీలు' చామరంబులను వీవ
ఇదిగొ! స్వాతంత్ర్య రథమున హేమపీఠి
దేజరిలుచుండు! భారతీదేవి కివుడు
భక్తి సంయుక్తి నెల్లరు ప్రణతులగుచు
జేయుదాత్మార్పణంబులే చింతలేక ".

" అదె । స్వాతంత్ర్య పతాకము
పొదలెదు వర్ణత్రయంబు, పూర్ణ ప్రభలన్
ఇదె! ధర్మాత్మక చక్రము
ముదితస్వాంతము తోడ మ్రొక్కుడు మీరల్ "

5) ఒకడు కందల నిచ్చి యోడక ధైర్యాన
శరణు వేడిన వాని జక్కగాచె
ప్రాణ ప్రదంబైన భర్మకుండల, కవ
చంబుల నర్పించె సాధు వొకడు
రమణీయతను సమర్పణమున భుజగసం
తతిబ్రోచె ధర, నెఱ దాతయొకడు
లోకాపవాద సమాకుల హృదయుడై
అర్ధాంగి దిగనాడె నలఘు డొకడు
అట్టి యాదర్శయుతమైన త్యాగశక్తి
జీర్ణమైపోవ, భారత చిత్తములను
బాదుకొలిపెను గాంధిజీ భవ్యమతిని
బహుళత్యాగంపు దీక్ష జేపట్టుడిపుడు "
జైహింద్.

జ్యోతి స్సంశ్లేషణం

16.10.1950

శ్రుతి - "యథాప్రజ్వలతోగ్నేర్విస్ఫులింగా: ప్రభ
వన్తే సరూపా: " తత్రచై వాపియన్తి "

1. శ్రీ చిదానంద రూపిణి మృదుల హృదయ
చంచలాలత బోలుతే జంబుతోడ
బొలతి జ్యోతిర్లతా దేవి భువనరంగ
మందు నావిర్భవించె న మంద కాంతి ".

2. అభ్రచయమూ క్రమించె వియత్తలంబు
నలుకెలంకుల నిరువెల్ల నలము కొనియె
నంధతమసమ్ము నిజశోభనంగ ద్రొక్క
నిర్భరానంద ముంబొంద నెలవు లేక
చిమ్మచీకటి బోలేక సొమ్మసిలుచు
బాష్పకణము రాల్చె దావన్నె 'తరగి'.

3. ప్రకృతి నంతయు ముంప దుపొను మిగుల
జదల జెలరేగె నాగ ఝుంఝూ నిలంబు
పెల్లు పెల్లుమనుచు విజృంభించెనపుడు.

4. అంతభీకర జలధరా క్రాంతములయి
బహుళ రత్నౌఘ దీధితి వలితములయి
భీష్మ రమణీయ ములయిన వీచితతులు
మింటి నారయుచు రేగె నొండొంటి మీరి
భయద సుఖ దుఃఖ పరంపరల నుండి
యాత్మ రక్షణ మూనిన యతివ యోర్తు
వేల నొంటిపై వదకుచు భీత వృత్తి.
నిలిచియుండె, దిటమగు నుపలము బట్టి"

5. అకట! ఘనతర భవ్యతానిలంబు
కాంత కుటిలాలకముల జీకాకుసేసి
ముదితయంగంబులదరెను, హృదయమవిసి
దాళ్మియంతయు దిగజారె, దంద్ర పొదయె
వికలమయ్యె విశ్వాసంబు, వివశమగుచు
స్వరము సన్నమయ్యెను, భక్తి పాడువారె
గ్రుంగి పోవ పోవదొడగె నఖిలాంగకములు
క్షీనమయ్యె బ్రభో ధాగ్ని కానరాక!

6. అలల మొత్తంబు లామహోపలమునంత
మ్రింగె దటుకున దయమాలి మిత్తి పగిది
రామ! యేమందు నాజడ రాశి యందు
గన్య జ్యోతిర్ల తావేవి కలసి పోయె.

7. కలుష యగు జ్యోతియట జిరకాలమునకు
గమలి నీ కాంతు కరముల గళల దేలి
దిక్కు హారముల మొత్తంబు తేజరిలగ
వన్నె వాసియు గాంచె నా కన్నె మిన్న

8. అంత భీకర జలధి ప్రశాంతమగుచు
గైవసము జేసికొనియె నాకాల మెల్ల
బరి మళాన్విత భావుక పవన మెలమి
జాన కుటిలకుంతల ముల జిక్కు జేసి
యుల్ల ముత్కట ప్రేమ చే బల్ల వింప
బ్రమద సంపుల్ల లోచన కమలయగుచు
జల్ల నాకేలు దోయిని దల్లి వోలె
గాగిటం జేర్చు కొనియె, నాకాంక్ష తోడ.

9. కప్రు చిన్మయ మాణిక్య కాంతిపూర
కేళితా నంద వీచికా దోల లందు
నోల లాడగ జేసి యా యుద ధరాజు
సేద దీర్చె ననాధ నా చెలువనపుడు.

10. ఆ ప్రభోధాత్మక జ్యోతి యంశుతతుల
గాంత గాంతి కరంబితగానొనర్చె
బ్రాయునిపైని హితంబగు ప్రేమలతకు
ముగ్ధ మాధురి కెంతయు బోలియున్న
మంజుల క్వణితమొకటి మానసార
వింద మందు దిరుగుచున్న నమందగతిని
అంతరంబైన దళముల హారువుతో ద
విక చముగ జేసె నన్నిటి విశదరీతి
నిర్ఝరానంద మకరంద నిచితమగుచు
ప్రబలమగు నుత్కలికయను పరిమళంబు
దెసలవెదజల్ల గుప్పున నెసగమెసగ.

11) లక్ష్మి యద్భుతావహము దృశ్యంబు గాంచ
వినయలక్ష్మికి మంజుల పేటియగుచు

12) "ఉసురులుండిన నాకంద మొంద వచ్చు
నింపు మీర నరుండు సురేంద్రుడైన "
ననుచు శ్రీరామ చంద్రు హృదబ్జ నిలయ
గాన మెనరించిరటుల లోకంబునందు
బుట్టువందిన ప్రతి జంతు పట్టి సుఖము
నెన్న దేనియు బడయు దామిన్నయౌను
గాన నిట నుండు చట్రాయి గాంచగలదు
తాదృశాశ్చర్యద్భుత జ్యోతి దర్శనంబు
మరియు నా పరమానంద మహిత సుఖము.

13) వేదవేద్యుని చరణారవింద మధువు
గ్రోలి ముగ్ధయై నేటికి గోమల స్వ
నమున జ్యోతిర్మయీ భృంగి విమల పక్కి
నాలపించెదు శ్రవణ రసాయనముగ
నట్టియద్భుత దృశ్య మావంత యేని
జెక్కు చెదరక గురుగు జుక్కలట్లు".

14) ఆ తనూలత రామణీయకము, నాతి
సరళ సుస్నిగ్ధ సుషమాతి శయము సకల
జనన మనోరధ నిలయమై తనరుచుండు
మలిన తేజ మదేద నో మాయమయ్యె
నంధ తామి స్రమెచటనొ యణగిపోయె
గారు మబ్బుల తెరలెల్ల గదలి దూరె.

15) మంజులాలక కమనీయ కంజనయన
పటి కపుంబొమ్మ, పద్మినీ బాహులతిక
చెలువపుంజల్క, పలుకుల బలుకు వెలది
భువన భూషణ మగుచు, దానవకమండె.

16) 'కలికి చిరునవ్వు తరగల వెలయజేసి
యిందువల్లి కవదువున నెసగ దొడగె
బరమపూరుషు పరిపూర్ణ కరుణ, నేటి
కిని ధరాతలము పయిని దొరలు చుండు

17) కలుషితంబగు నా కాంతి నులిమివైచి
రమణి జ్యోతిర్లతాదేవి ప్రమదమునను
శ్రీ పరంజ్యోతి తోడ సంశ్లేషమంది
బంధురానంద రసమయ సింధువీచి
కలసుదూగాడు చుండు నే వెలితిలేక.

18) ఇది వివేకాను గుణమైన హృద్య కర్మ
కర్మని చయార్థమగు వివేకంబునిదియె
"నిఖిల మోహనంబగు యువని కనుదిగిచి
శాంతి మకరందధారల జదిని జేరు
నాపెవదనాంబుజము చెంతవాసి దీర
నాదు నిర్మల హృన్మిళిందంబు నేడు
హాయిగా విహరింప నిమ్మోయి సఖుడ
ఓ పరంజ్యోతి ! గాధాను కంపబ్రోవు
నేను నీ వాడ, నీవు నా వాడవయ్య
యిది కైవల్యమనెదు గోవిద గణంబు "

ఓం శాంతి శ్శాంతి శ్శాంతిః

అక్షరం లోక రక్షకం

ఆర్షజ్యోతి

(మాధవ విద్యారణ్యులు) 1945

కాలమున నంబరీషుడు, విశ్వామిత్రుడు మున్నగు రాజర్షి ప్రవరులు భారత
ముక్తాఫలములయి, స్వప్రతిభా ప్రభావముచే, ధ్రువతారలుగా శాశ్వతయశము
ప్రవరులయి, యసమాన సామ్రాజ్య పరిపాలన ధౌరంధర్యమున, నమాత్య
విఖ్యాతి గాంచిన మహాశయులు యెందునైన గానరారనుట సాహసోక్తి
వరయిన మున్ననట్టి శేముషీ వైభవోపేతులం దగ్రగణ్యులు మన మాధవ విద్యారణ్య
ము నామము మాధవుడు. వీరు శ్రీమతీ మాయణుల చిరుత బిడ్డడు. సాయణ
భాగ్యము గాంచినది. సాయణ, భోగనాథులు సోదర రత్నములు. ఇతడు
యుడు. యజుశ్శాఖీయుడు.ఆంధ్రుడేయని కొందరి మతము, మంత్రి పదవి నందిన
గిగాడు. వైదిక నియోగి భేదము తల సూపని కాలమున వరలినవాడు.

డు వేద వేదాంగములు, రాజనీతి, ధనుర్విద్య, చతుష్షష్టి కళలలో నగు వాని బడసిన
స్వ. శ్రీ విద్యా తీర్థులీ మహాశయుని గురు పుంగవులు. శ్రీ భారతీ తీర్థుల సన్నిధిని
ద్ధులు గడించెను. సోదరులగు సాయణ మాధవులు సమాన పండితులగుటయే
కర్తలు గూడ.

దాజ్ఞ చే శ్రీ భారతీ తీర్థులు, మాధవులకు దురీయాశ్రమ స్వీకారమును, విద్యారణ్య
ంచి, వేద భాష్య రచనకు బ్రకృష్టముగ బ్రోత్సాహమొసగిరి. ఈయాశ్రమ స్వీకారమ
మున జరుపబడెను. స్కంధస్వామి, మాధవస్వామి, గుహదేవుడుమున్నగు పండిత
మున్నె వేదభాష్యముల వివరించిరను ప్రవాదముండె గాని యదిప్రచార భాగ్యము
దౌర్భాగ్యమేయనదగు. మ్లేచ్ఛాది పరమత పాలితమగుటంబట్టి కర్మకాండయు
నుత్పన్నమయిన యాకాలమున నీ మహనీయులు వేదభాష్యముల
స్థిరస్థాయియగునటులును రచియించి కర్మ, బ్రహ్మవాదమునకు
లయిరి.

మాధవులు పురాణ సారాది గ్రంధ రచనానంతరమే తురీయాశ్రమ
శృంగగిరి పీఠాధిరోహణమొనర్చి విశ్వేశ్వర దేవ్యాలయ నిర్మాణమును, భాష్య ర
సాహాయ్యమొనర్చిన సూరిశేఖరులకు అగ్రహారాది దానమును, శ్రీ చక్రాకృతి
గోపుర నిర్మితిని గావించిరి. పిమ్మట విరూపాక్షమునకు విజయము చేసి
నిర్మాణమును, విరూపాక్ష పీఠస్థాపనమునొనర్చిరి. ఆశ్రమ స్వీకారమునకు
పరాశరస్మృతి, మనుస్మృతి వ్యాఖ్యలు, వేదభాష్యములు, జైమిని
కాలమాధవీయము, వ్యవహార మాధవీయము, శంకర విజయము సర్వదర్శ
మున్నగు గ్రంధములను, ఆశ్రమ స్వీకారానంతరము పంచదశి, వివరణ ప్రమేయ
జీవన్ముక్తి వివేకము, దేవ్యపరాధస్తోత్రము మొదలగు వేదాంత ప్రతిపాదక గ్రంథ
రచియించిరి. వీనిలపరాశరస్మృతి వ్యాఖ్యానము విశేషప్రమాణ విశిష్టమయి
సద్వ్యయానుసారముగ లిఖింపబడెను. వ్యవహార మాధవీయమున రాజకీయ
సమగ్రముగను, సవిమర్శముగను వివరింపబడినవి. కాలనిర్ణయమున
సిద్ధాంతములు విపులీకరించబడినవి. వైద్య నిదానమున నాయుర్వేద
వివరింపబడెను. పంచదశియందు శాంకరాద్వైతము శ్రుతి విహితముగ సిద్ధాం
శ్రుతి చతుష్టయమునందలి కర్మకాండము వేదార్థ ప్రకాశిక, జ్ఞానకాండమునకు
నామధేయములతో భాష్యము, శ్రౌత, స్మార్త కర్మానుష్ఠాన జ్ఞానయోగాద
రచించబడెను.

1323 సం॥ ప్రారంభమున బ్రతాపరుద్రపాలితమయి, యేక
రాజధానిగా గల త్రిలింగ దేశము హస్తినాపుర సార్వభౌముడును, మొఘలు వం
మహమ్మద్‌బిన్ తుగ్లకు సేనాధిపతులకు గైవశమయిన పిమ్మట కోశాధ్యక్షులుగ
బుక్కన్నలు తుంగభద్ర తీరమందలి కుంజరకోన (ఆనెగొంది) కుంజేరి, ప్ర
కేశ్వరాలయ నాశ్రయించి మంత్రి పదవిబడసిరి. పిదప నారాజ్యము మహమ
పాల్పడగా, వారు దేశత్యాగముగావించి యడవుల గడు నిడుముల గుడుచుచు
గుండేళ్ళ చె వేట గుక్కలు వెతలుజెందుట గాంచి విద్యారణ్య స్వామికి విన్నవి
వారియానతి, నచట నొక నగరము శ్రీ చక్రాకారముగ నిర్మింపబడి, శ్రీవారి
యానగరమున కొనరింపబడెను. బుక్కరాయుని కాలమున

6వ సంవత్సరమున నగరమునకు బ్రప్రధమ ప్రభు వతంషుడు హరియప్ప
క్కరాయలు. వీరికి మన స్వాములు మంత్ర శిఖామణులు శ్రీ మాధవ స్వాములు
మునను, భువనేశ్వరీ దేవియను గ్రహాతిరేకమునను గావింపబడిన సువర్ణవృష్టి చేసి
మహిత ద్రవిణ సంపన్నులయిరి. శ్రీవారియమాత్య భాగ్యము బడయుటంబట్టి
కాలమున గీర్వాణవాణియట్లును, ఆంధ్రభోజుని కాలమున నాంధ్ర భాషాయోష
భూపాలుర కాలమున శ్రౌత, స్మార్త వేదాంత విద్యలు విశేషించి వెలసినవి.
ం - వలయేనమణి" యనురీతి భూపాలురచే బ్రాజ్ఞ మంత్రులును, మంత్రి
మహీధవులు వన్నెకెక్కుదురు గదా!
ధవాచార్యులు శంకరా ద్వైతుల్లై, నిర్గుణోపాసకులయ్యును "హృదిభజే
తం" "నమశ్రీ శంకరానంద గురు పాదాంబు జన్మనే" "నమంత్రం నో మంత్రం
కము లందు శివ, భువనేశ్వరీ దుర్గా స్తోత్రములు గావించుట చేతను,
దుర్గ, పాతాళ గణపతి, భువనేశ్వరి లోనగు నాలయముల నిర్మించుట
సగుణోపాసకులనియు నుదువగును. వీరి మూలమున శ్రౌతస్మార్తాది కర్మలు,
ర్యములు తెనుగునాట దుంపెసలారె. వీరు మాయా పంచాశీతేరధికము
వయసి" యను శ్లోకపాదమునుం బట్టి సహస్ర మాసాధిక
,శ 1302 - 1387 దనుక నుండి గుహా ప్రవేశము గావించిరి.
సన్యాసము స్వీకరించిన పిదప, మంత్రిపదవి నంగీకరించుటం బట్టి వీరియా
మాత్యపదవికి బొత్తు పొసగకుండెనని కొందిమహనీయుల యాశయమయినను,
ములగు శ్రౌతస్మార్తాది ధర్మముల దేశమున దృఢముగ నెలకొల్పుటకు
ను, నిస్పృహులునగు పరమహంసలే ప్రముఖాధికారులని విశ్వసించి, మంత్రి
, దేశధర్మోద్ధరులయి యుత్సాహ దర్పపూరితులయిరి. ఇట్టిది పరివ్రాజకుల
విహితకృత్యముగాదు. కాననే ఇంతకాలము గతించినను శ్రీవారి శుభచరిత్రము
భారతదేశ గ్రంధరాజమున సువర్ణాక్షరముల సులలితముగ లభించబడినది.
ము, నసాధారణ లౌకికజ్ఞాన సంపత్తియుగల యీ మహనీయుని సచ్చరిత్రము
సదాసంస్మరణీయము.

నిరంకుశోపాఖ్యానము 19

నిరంకుశోపాఖ్యానమును రచించిన కవి తల్లజుడు కంసాలిరుద్రయ నె
వాడగుటచే గావ్యరచనమున నెరజాణయగుటకాక, జన్మమునకు, రచనా చ
గుణుడే. కాంచనమున, గోరువారి కోర్కుల కనువగు క్రొంగ్రొత్తరీతులు, న
శిల్పము వంశపారంపర్య వృత్తిగా గల యీతడు తన గంభీర కవితా స
కాగ్రేసరమన్త్రరాజముల లంకింపజేయగలడు. ఇతడు గుంటువల్లి భ
సమకాలికుడగుటంబట్టి క్రీశ 1620 సం॥ ప్రాంతం వాడని చారిత్రక నిర్ణయ
కంఠీరవుడు నిరంకుశపోఖ్యానమునే కాక, కందుకూరి జనార్దనాష్టకమును, య
సుగ్రీవిజయమును రచియించి యఖండయశోరమాలంకృతుడయ్యే, ఇతనికి 'మ
చింతలపల్లెను శ్రోత్రియగ్రామముగా నిచ్చెనని యాంధ్రవాఙ్మయకర్త యాశయము

ఈ కావ్యమందలి యితివృత్తమును సంగ్రహముగ వివరింపబూనుట
దూరము కాదని నా తలంపు. మాణిక్యపురమున సురశర్మయను విప్రుడు 'వేద
వెలసి, యగ్నిష్టోమాదులొనర్చి యఖండ విఖ్యాతి వడసెను. అర్ధిత్వానికి నిరంకుశ
పుండరీకాక్షుని ప్రసాదమున గలిగెను. అతడు జనకుని పగిదిత్రయి శాస్త్ర పారం
సంపదుపేతయు, గుణధన్యయునగు కన్యను కరగ్రహణంబు గావించుకొ
దొంటిపుట్టువునందలి దుష్కర్మపరిపాకమునకో, మరేకారణమునకో యతని చి
దారెను. అతని హృదయ కురంగము నిరుపమానగాన పరిణతయగు
చూపుకోలలకు గురియయ్యే. జనని బోధకు ఫలితముగా భార్యనగల జ
ప్రియురాలిపాదములపై బోసెను. కడకు లంజెతల్లి మాట పోటులకు తాళ
మంత్రము పారాయణముగావించినాడు. కాననమున బాడువడిన దేవాల
శివలింగముతో జాదమూడి శివుని వరప్రభావమున రంభామైత్రి గాం
వినశిలారూపముబోనాడి, నరపతి బ్రహ్మరాక్షసబాధను బందుచేసి, వృ
గ్రహాతిరేకమున సద్బుద్ధి గాంచి సకల భోగముల నందెను.

ఈ కావ్యము వ్యంగ్య ప్రధానమగుటచే నుత్తమ కావ్యశ్రేణికిజెందును.
రసము శృంగారము. హాస్యకరుణములంగములు. మరియు నిది కైశికీవృత్తిచే గ
వైదర్భీరీతిని చే విన్యాణమునంది, ద్రాక్షాపాకముతో దొప్పదోగుచున్నది.
వృత్తముత్పాద్యముకాని ప్రఖ్యాతముకాదు.

ఈ కవి సమ్రాట్టు తన కావ్యేతి వృత్తమునకు నిగమశర్మోపాఖ్యానము నాద
నెను. కాని యితని యాదర్శ మెంతదనుక ధన్యత గాంచెనో ముమ్ముందారయుదము.
పాఖ్యానమునకు పాండురంగక్షేత్ర విశిష్టతా ప్రతిపాదనమే పరమావధి. మన కవి
న్మనుగో గచ్ఛతి జీవ ఏష: గహనా కర్మనోగతి:" మున్నగు సూక్తులచే సమర్థించు కర్మ
రూపణయే ప్రధానాశయము. పచస్పంభార దుర్వారత చేతను, అనర్గళ శేముషీ
సను, వేద విద్యా నిరంకుశదగునని మన కథానాయకునకు నామ మొదవెను.
నో చతుర్వేదపారంగతుడు. బహుశాస్త్ర గ్రంథ నిర్దేత. విఖ్యాతా చారదురంధరుడు.
క్షిణ విరాజత్యాన్యసర్గక్రియా ద్వైతీయీకసరోజసూతి. అనల్పాగ్నిష్టోమకర్త. ఇతని
రాధనాపాద మానార్ఘపాద్యపాద: పూరపంకిలమై భోజనానంతర భజన ప్రుతప్యుత
వ పిచ్ఛలంబగునట. ఇట్టి కులమున నిరంకుశుడుదయించి, త్రయీ వాక్యములు,
కవితారచన, గాన కళాప్రవీణత కడముట్టగాంచెను. వైదిక కులా విర్భూతయు,
దువేతయు, గుణ్యధన్యయునగు కన్యకామణి నుద్వాహము కావించుకొనియెను.
లు, పురాణములు నీ పండిత ప్రకాండుని యాశ్రయము వడసి, తమకు గల
సంశయముల తొలగించికొనినవట. ఇతడంబురుహాసనుడేయని యెల్లరచే
చుండెనట. బాల్యము తొలగగ, యౌవన లక్ష్మి యావిర్భవించి యితని చెవులు
చుటకు నాంధి ప్రస్తావనమయినది. ఇంతకు ముందెట్లు కడచినను, నిప్పటి
వారి జాతక మన్యధాయయినది. ఇతని మెడటి యుగకువకును, నాటి ధాత్రీసురుల
రొక పర్వత మర్ధమైనదట. నీర్కావి దోవతులకు బదులు వలిపెపుజల్వ దోవతులు,
ము కాదేశముగ దిరుమణియు, మేలుపచ్చడములకు బ్రతినిధిగా, దుప్పట్లును, సైకాలున
నమున గొర్కోకము జేకూరినవి. సమిధలకై సంచారము వీడి లంజెలమందులకు
ల స్వారి చేయసాగినాడు. మరొక విశేషమేమన తన మిత్రులకు గా మోపని
లను స్వరలోపము లేక బోధింపుచు, సురతాగమైక పథచారియై, స్వీయ
మును సానువగించంతయైన సదలింప లేదట. ఇది యితని పతన నాటకమును
. మరియు నితని యలంకార రచనము నేటి శృంగార పురుషులచే మేలు
డవలసినదే - ద్వి॥ చల్లదమా మీద జారిన వెంట్రుకల్ (22) ఈ విటశేఖరుడు
రుందు గూడ విశిష్ట పాండిత్యమును గడించినాడు. అనేక నాయికా వినోదముల
ట చేతన సాధారణ దక్షిణ నాయకుడు కూడాయెను. కాంతల మోమున కస్తూరి
ద్దుట. క్రొమ్ముడిపై గొజ్జంగులు తుమురుట, యెదపై హారములు చిక్కువీయుట,

మేనిపై గందములద్దుట మున్నగు మహాతకార్యపరంపరాభారముచే నతనికి నిశ్వాసము
నిముసము తీరుబడి లేదట. ఇట్లున్నమంశశమునకు బెడ్డలజాచి నమొత్తుబుద్ధికదా! గుర
గోపము, శైర్గికులగాంచిన దెగడుబుద్ధి, వైదికుల బొడగన్న తలనొప్పి కలుగును.

ఇట్టి విటశేఖరునకనురూపయగు చంపక గంధి స్నేహము సంభవించినది. ఈ
నిరుపమానగాన పరిణత. ఈ యువతి వీణమేళవించి గీతమాలపించిన శ్రోతల హృద
శిలామయములైనచో ద్రవించకుండవు. భూలోక మానవులననేల? అమరాతిసున్న మహ
తలపుల గూడ దల్లడిల్ల జేయును. ఇట్టి భూమామణి జేబట్టి యింతభ్రష్టుడైనాడు మ
అత్తవారిచ్చిన యపరంజి ఘంటీలు, తండ్రి దర్భాంగుళీయకము మేనమామ ముద్దుటీ
మేలివసిడి మొలత్రాడు, జాకువాతాయెతులు, తులసి పోగులు మున్నగునవి వార
వారిజములకు బూజకావించి సలాము చేసినాడు. మన నిరంకుశ స్వామి, తు
ధర్మవిరుద్ధమునగు కామతృప్తికై పెద్దలు సంపాదించిన మాన్యపు భూములు నింట గల
సిసలు చేసి, కడకు బలపము, గత్తియు బూని కన్నపు కళ చేనైనను కావలసిన దుర్మసేకర
సంధ్యకుస్వస్తి, భస్మధారణకు బ్రణామము, దేవతార్చనకుతిలోదకములు గావించి నివృత్తి మ
నీక్కు వదిలి ప్రవృత్తి మార్గము భద్రముగా జేబట్టినాడు. నారీవ్యసనమున్న నలుగుల పా
గట్టెక్కిన వాడెవడు? ఇతనిపుడు ధర్మభ్రష్టత, సంఘదూరత సమకూరినవి. పూలమ
గట్టిలన్ను నాల్గక యదవిదారి బట్టినాడు. గృహమువీడిన వానికి గహనమే గాగతి.

ఇట్లడవి పాలైన నిరంకుశుడునకు బంది కొక్కులు, చుంచెలుకలు, మున్న
బరిధవిల్లిన పాడుగుడియు, నందలి శివలింగమే గానయ్యె. లింగమూర్తిలో సాగ
గూర్చి సరసప్రసంగము సాగెను. ఎట్టెనను దేవదేవునితో బన్నిద మాడదలచి యతని
పట్టినము, యమూల్య ధనములగు జాబిల్లి, గజాజినము, వెండి కొండలో నగు వాని
ననిదుమనియు, లేకున్న సర్పజబిరుదమునకు సంపూర్ణానుస్వారమనియు, నేమే మొ
తీరునట్లు వదరి నను బదులు పలుక కుంచెను. మాటాడకున్న లక్ష్యపెట్టు వారెవరని తానే
పక్షము నగూడ నెత్తమాడ మొదలిడెను. ఈ పద్ధతి పేకాట, పులిజూదము మున్నగువాని
వారు లేకున్నను దామెయిరుతెగలయాటాడు చుండుట యనుభవదూరము కాదు. దీని
తన కావ్యమున బ్రత్యక్షముగజూపెను. దీనిని బట్టి యీతని కక్ష విద్యా పాండిత్య మెక్కుడు
తలంపనగు. గడపట దాను శివునోడించుటచే మానవీమణినుమాదేవి నొసగుమనుచ
మాటాడకున్న శివుని లోపము లెన్నుచు తన చందురు కావి సేలు లింగము మెడదగి

ాలీ సాహెబువలె నిర్బంధింపసాగెను. ప్రపంచమున మనస్వామికి గావలసినది
దుర్గు కదా! వామదేవుడైననేమి? వాని తాత యైననేమి? దీనికి గారణము కూడ
మున కవివర్యుడు. లంజెకు లంజెపన్నిదమట. అందులకె యీ నిర్బంధము.
న్ని తిప్పలు పెట్టిన పిదప సాక్షాత్కరించినాడు శివుడు. శివుడు లేకున్న దన సర్వజ్ఞ
స్పష్టచెప్పవలసినదె. అడవుల నవిసి, యష్టకష్టముల బడిన భక్తులకు గూడ లభింపని
కు బ్రాప్తించినది. ఎట్టియదృష్టము? "కాలుజారిన గారెల గంపపై బడె" నన్నట్లు
బట్టిన శర్మకు శివసాక్షాత్కారమును, రంభా పరీరంభ సౌఖ్యమును జేకూరెను. "
కరీభూవ" పురాణవైరాగ్యము కలిగిన యితడు ముక్తి కాంతామణి కాంక్షించినను,
ర్వాపహరి రంభా లాభమొసగినాడు. దీననితనికి గర్మపరిపాక కాలమాసన్నము
సగును.
రంభా నిరంకుశుల రమణీయ వన విహారము, నారద సందర్శనము, రంభకు
ము గలిగిన గ్రావరూప విముక్తి, మరల శివసాక్షాత్కారము, నరపతికి బ్రహ్మరక్షస్త్వ
త రంభా సాహచర్యము. కడకు జననీ జనకుల యుపలాలనము మున్నగు
రంకుశస్వామి సమాచారము సమాప్తి గాంచినది. ఇచట మన కవి చే రంభకు
నము, శంకరునిచే నిరంకుశునకు హితోపదేశమొనరింపజేయక, రంభా
ంచుటయనునవి కర్మ సిద్ధాంతమును స్థిరీకరించుటకే కల్పింపబడినవని
. కాని, కథా సంవిధానమున కిది కొరత యేమోననిపించును. మూడంకములలో
హ్మణబ్రువుని పతన నాటకము. మరియు నీ కావ్యమందలి పాత్రలలో నిరంకుశుని,
ి కలదు. ఆ సాధ్విని మన కవి మొదట వైదిక కులా విర్భూత, ఆకార సంపదుపేత,
యే వర్ణించెను.
మన స్వామి జవరాలి వృత్తాంతమునకు దృష్టిమరల్తము. ఆవారాంగన అమృత
ట్లు వీణా శ్రుతి ని గంఠము కలిపి గానము గావించినను గిన్నెరమీటినను, జనుల
జల్లు మనవలసినదేయట. ఈ యువతి పలుకులన్ని నాదరము నూవకున్న
టశేఖరుల నలుగుల పాలుసేయునట. వాలుకన్నులు, వింత నవ్వు, జారుపైట,
మున్నగు విలాసముల వర్ణింప ధాతగాని, వాణితాతగాని తగరన, నష్టదాదుల
? ఇట్టి భామామణి పాలుపగుపాసగినది సరసాగ్రేసరుడగు నిరంకుశ స్వామికి
మల పాదాబ్జములపైననే మన స్వామి సర్వస్వమర్పణము గావించినాడు. ఇంతకన్న
యమున గానరాదు.

మరియు కవిరత్నమున కాదర్శమగు నిగమశర్మోపాఖ్యానము
కావ్యేతివృత్తమునకు గల సాదృశ్య వైదృశ్యముల నరయుదము. నిగమశర్మ ప్రావ
బ్రాహ్మణ కులమున బుట్టి, వేద శాస్త్రములతో వెలయు సభాపతికి సూనురత్
విశుద్ధవర్తనము త్యాగశీలము, నూనూగు మీసాల లేగొనగు బ్రాయము, విశిష్టవా
నిగమరహస్య జ్ఞానము కలిగియుండెను.
మన నిరంకుశుడు చాతుర్వైద్య పరాయణుడు. బహుశాస్త్ర ని
సుశర్మపుత్రుడు. ఇతడును వేదత్రయము, శాస్త్రము, కవితా కళ మున్నగు వానిల
వీరిజనకులు చూపు మేరలో సుతోదయచిహ్నము గానక, పొగిలి పొగిలి పరమే
వలన బలిపూర్ణ మనోరథులైరి. పిమ్మట యౌవనదశయందు ధర్మదూరులై వేశ్యా
విలువగల సొమ్ములు వెచ్చిపెట్టుటయందును, ధర్మకుల భ్రష్టతయందును మన కథా
న్నదమ్ములే. నిగమశర్మ కొక వేశ్యయే కాక ప్రాణదాతయగు పంటకాపు కోడ
మాతంగ వారవనితయు దాపురించిరి. దీనికి తోడు తప్ప త్రాగుట, తప్పదు మా
మాంస భక్షణము నచ్చెను. "భ్రష్టస్యకావాగతి "యన్న నిదియే. మన నిరంకుశు
జంపక గంధి సహచర్యమును బిదప నచ్చరలేమ యనల్ప సాంగత్యమును దొర
బద్దల బాధ కలిగినది కాని, యితనికా గ్రహచారమావంతయు గలుగలేదు. ఈ
దమ్ములగు నసత్యవాదిత్వములోనగునవి విశేషముగ వర్ణింపబడుకున్నను,
గ్రహింపవలయును. రామకృష్ణ కవి తనకథానాయకుని సర్వభ్రష్టునిగా
పాండురంగక్షేత్రమున అసువులు వీడినట్లు వర్ణించి సిద్ధహస్తుడయ్యె. మన
నాయకుని మొదట వార వనితా లంపటునిగా పిమ్మట రంభావశంవదుని గనొనర్చి
గ మార్చివైచెను. కాని నిగమ శర్మ పాత్ర చిత్రణము సహజముగను, సర్వాంగ
నొనర్పబడుటయేకాక, సర్వభ్రష్టతకు దగిన ఫలితమునునుభవించుటతోముగింప
రుద్ర కవి నిరంకుశ పాత్ర సృష్టియన్ననో, పురాతన కర్మానుభవమే ప్రధామ
లక్షణములకు దూరమయ్యె నేయని, నాయల్ప బుద్ధికి గోచరించుచున్నది.
తమ్మునకు బుద్ధి చెప్పటయు, నిచట నత్తకు నామె కుమారునుకు బోధకావించు
ఈ విషయమునను రామకృష్ణనిదే పై చేయి.
కాని ఈ మహా కవి స్వభావోక్తి నిరూపణమున రామకృష్ణున కెంతయు
క్రింది యుదాహరణముల వలన దెలియనగును. ద్వితీయా శ్వాసమున
నవయౌవనమును, నెరజాణతమును వర్ణించు ఘట్టమును గాంచుడు. "వదు